

Rädda och framtidssäkra svenska innovationer – fyra åtgärds paket riktade till innovationsföretag

Sammanfattning

Föreningen för de lärosätesanknutna holdingbolagen, FUHS, och svenska branschföreningen för inkubatorer och science parks, SISP, vill härmed presentera förslag till fyra åtgärds paket riktade till innovationsföretag omfattande ca 4 miljarder kronor under en övergripande period om 1-1,5 år och i vissa fall upp till tio år.

1. Bidrag via Vinnova till innovationsföretag om sammanlagt 1,5 miljard kronor
2. Ägarkapital via holdingbolag och såddkapitalbolag om sammanlagt 0,6 miljard kronor
3. Mer villkorslån via Almi om 0,5 miljard kronor och riskkapital via Almi Invest om 1 miljard kronor
4. Anslag till utförare som stödjer innovationsföretag om sammanlagt 0,35 miljard kronor

Medlen kan transfereras via upparbetade kanaler, såsom Vinnova, Almi-koncernen, Energimyndigheten, Tillväxtverket och oss själva, för att bistå i krishantering och omställning. Med det rådande krisläget vill vi erbjuda regeringen att nyttja våra kärnkompetenser liksom de nationella infrastrukturerna som vi utgör – till att sätta fokus på att rädda innovationer viktiga för hela världen och på att framtidssäkra Sveriges framtida kunskapsresurs i form av innovationsföretag, såväl nystartade som växande.

Problembeskrivning

Krisläget för innovationsföretagen och dess investerare kan vara mer bestående än för vanliga företag, som kan starta upp sin verksamhet igen. Det mest akuta läget har innovationsföretagen inom bland annat life science med fokus på bioteknik- och läkemedelsutveckling, då intäkterna inte kommer förrän sent i utvecklingen efter att betydande investeringar gjorts. Även andra branscher, såsom energi, miljö, avancerade material, livsmedel och andra högteknologiska områden är behäftade med samma omständigheter. Dessa innovationsföretag riskerar att gå i konkurs.

Riskkapitalet, som tidigare knappt nådde utanför Stockholm¹ med mer än en liten rännil av det tillgängliga kapitalet till resten av landet, har nu mer eller mindre försvunnit på tre veckor. Sen när väl företagen sagt upp personal, kommer investerare ännu mindre vilja investera eftersom ett attraktivt team inte finns på plats för att driva företaget. Investerare kan komma att lysa med sin frånvaro en avsevärd tid framöver.

Flertalet av dessa innovationsföretag är även noterade på börslistorna Nasdaq First North och Spotlight Stock Exchange. Börsen var för många innovationsföretag den enda möjligheten att finansiera sig för att fortsätta bedriva verksamhet. Nyligen genomförd forskning visar på de värden som skapas genom dessa noteringar vilka gör att företagen behålls och växer sig starka i Sverige.² Denna unika möjlighet till tidiga noteringar och investeringar på de svenska börserna är nu stängd, men väl värd att försöka bevara.

Går dessa innovationsföretag i konkurs, kommer Sverige inte på överskådlig tid kunna återhämta förlorade patent byggt på många års forskning. Förutom att alla investeringar kommer gå förlorade för företag och investerare, är de förluster som Sverige kommer att göra genomgripande och oöverskådliga. Detta för också med sig att många års investeringar i dessa innovationsföretag kommer gå förlorade, vilket kommer synas i stora ekonomiska förluster i alla investerares kassor och alla ägares balans- och resultaträkningar, inklusive de statliga och kommunala ägarbolagens. När affärsänglars och investerares kapital försvinner, kommer det ta år att bygga upp de resursbankerna tills vi har nått samma kapacitet.

¹ Källa egna erfarenheter och artikel med kartläggning publicerat nyligen i Dagens industri:

<https://www.di.se/nyheter/kartlaggning-stockholm-slukar-tillvaxtpengarna-resten-halkar-efter-skrammande/>

² Forskning som genomförs av Per Hulthén, Industridoktorand vid institutionen för teknikens ekonomi och organisation, Chalmers.

Fyra konkreta åtgärds paket för innovationsföretag för såväl akuta som framtida omställningar

1. Bidrag om 1 500 Mkr:

- A. fyll på **Vinnovas bidragskassa** med **1 450 Mkr** i akut bidragsstöd för **utlysningar riktade till innovationsföretag**, särskilt inom life science:
 - Det kan innehålla stöd såväl till innovationsprojekt inom vården, som inom industrin.
- B. fyll även på **Vinnovas bidragskassa** med **50 Mkr** för samma typ av verifieringsmedel som regeringen tidigare kanaliserat till innovativa företag via exvis inkubatorer och andra som väljs av Vinnova:
 - Inkubatorer och andra aktörer transfererar kostnadseffektivt medlen vidare för att verifiera dessa företags affärsidéer som behöver antingen ställas om till nya affärsmöjligheter eller för att verifiera dess marknadsbehov i andra marknader.

2. Ägarkapital om 600 Mkr:

- A. ge **kapitaltillskott om 500 Mkr till holdingbolagen** som dess 100%-iga ägare, för att de ska utföra sitt uppdrag att investera i utbyte mot ägarandelar i projekt och företag, att stötta med bolagsbyggande och -styrning enligt Statens ägarpolicy och förvalta dessa företag.
- B. ge **Saminvest i uppdrag att investera 100 Mkr i hela landet** utanför Stockholmsregionen till inkubatorers såddkapitalbolag:
 - Uppdraget ska genomföras utan vare sig krav på att bevara detta kapital eller krav på avkastning från sådana satsningar, samt utan krav på privat medfinansiering om 50%, eftersom änglar ej agerar i rådande klimat och särskilt sällan utanför huvudstaden. Investeringarna som görs kommer ha ambition att ge avkastning till Saminvest ändå.

3. Villkorlån, konvertibellån och riskkapital om 1 500 Mkr:

- A. fyll på **ALMI Företagspartners lånekassa** med **500 Mkr för villkorlån** till innovationsföretag utöver de redan publicerade 3 miljarder SEK som ALMI har fått, men utan krav på kassaflöde, ränta och medfinansiering, samt ev begränsningar för noterade innovationsföretag.
- B. fyll på **ALMI Invests kassa** med **1 000 Mkr för konvertibellån och riskkapital**, som akut lösning i brist på riskkapital till innovationsföretag utan krav på saminvestering.

4. Anslag för basfinansiering till utförare om 350 Mkr:

- A. utöka Vinnovas **nationella inkubatorprogram**s finansiering med **100 Mkr** som kan anslagsfinansiera inkubatorer som innovationsinfrastruktur vilka stöttar nya innovationsföretag.
- B. tillför och ge i uppdrag till Vinnova med **50 Mkr** att anslagsfinansiera andra aktörer i innovationsekosystemet, exvis Ignite som samverkansprojekt mellan startups och industri, industrins hubbar och acceleratorer, samt innovationsföretag i dessa aktörers hägn.
- C. utöka Vinnovas finansiering för **life science samarbetsplattformen** med **50 Mkr** över tio år så att inkubatorerna får en mer genomgripande effekt på ett nationellt plan på lång sikt.
- D. utöka Energimyndighetens finansiering för **energi samarbetsplattformen** med **50 Mkr** över tio år så att aktörerna får en mer genomgripande effekt på ett nationellt plan på lång sikt.
- E. tillför och ge i uppdrag till Tillväxtverket att med **100 Mkr** finansiera **science parks och klusterinitiativ** med syfte att stödja verksamheter med innovationsutveckling i deras hägn.

Bidrag och lån utan medfinansieringskrav och andra begränsningar

När företagen söker och beviljas bidrag och lån, behöver de vanligen minst 50% i medfinansiering i andra medel. Ägarkapital kan normalt sett utgöra sådan medfinansiering. Om ägarkapitalet sinar dessa innovationsföretag kommer flera av dem att inte kunna medfinansiera bidrag och lån.

I förra veckan har EU kommissionen justerat regler för statsstöd samt därtill hörande medfinansieringskrav och mängd statsstöd har förändrats. I rådande läge kan medfinansieringskraven tas bort, likaså även krav på ränta på krislån och eventuella amorteringskrav. Annars kommer inget av stöden att kunna utnyttjas, när det krävs att privat kapital investeras parallellt med olika typer av offentlig finansiering och det privata kapitalet inte vill uppta sådana lån.

Regler om att noterade företag inte kan få stöd bör också tas bort, så länge som dessa företag uppfyller SME kraven, med anledning av att inte aktiesparare och företagare ska bränna sig så illa och att denna unika svenska noteringsmöjlighet inte ska avta och tappa sin lyskraft. Regler om att företag som är äldre än 5 år inte kan få innovationsstöd bör också tas bort, eftersom det tar lång tid innan innovationsföretag har fått en livskraftig etablering inom såväl energi, som life science och särskilt läkemedel. De kommer att ha en ännu längre väg till marknad även framgent med omställningar och utan särskilt stor tillgång till expansionsriskkapital.

Sist men inte minst, all innovationsinfrastruktur bör kunna få anslag som basfinansiering och inte årligen söka nya projektmedel som är kortfristig och för varje ansökningsprocess uppta statliga resurser för utlysningar, second opinions och utgallringar. Vill Sverige ha en högkvalitativ innovationsinfrastruktur behöver vi besluta om vad den ska ha för mål och omfattning, samt att den investeringen görs för att det är effektivare om organisationer kan fokusera på att utföra sitt arbete och inte konstant jaga resurser.

Innovationsföretagen

Vi är flera offentliga aktörer, som stöttar en kategori av företag inom ett antal samhällsviktiga branscher, som bygger på forskningsresultat och har nya innovativa tekniker, produkter och tjänster baserade på världsunika patentportföljer. Vi kallar dem innovationsföretag. Skillnaden mellan innovationsföretag och vanliga företag är flera, där innovationsföretagen kännetecknas av följande:

- baseras på lösningar som är innovativa, högteknologiska och uppbär oftast patentskydd
- är bidrags- och riskkapitalfinansierade, för att de har ännu inte ett återkommande intäktsflöde och är inte kassaflödespositiva
- deras balansräkningar klarar inte belåning på samma sätt, vilket kan leda till kontrollbalans situation
- de drivs av entreprenörer, som i många fall knappt tar ut lön. Andra drivs av forskare som anlitat konsulter på deltid med specifik expertis.

För dessa innovationsföretag ser vi två givna omständigheter:

1. När patentportföljerna i företagen upphört att betalas, faller patentskydden och ingen kan återuppta dess kommersialisering förrän ny forskning bedrivits inom området, som sedermera resulterat i nya upptäckter med uppfinningshöjd. Även då kan uppfinningshöjd anses vara obefintlig och redan röjd med tidigare skydd, därmed kan nytt patentskydd ej beviljas.
2. Då sjukvården befinner sig mitt i det rådande läget, har innovationsföretagens tester och kliniska prövningar pausats eller stoppats, men kostnaderna försvinner ändå inte, då prövningarna utförs med hjälp av ett antal anlitate prövningsföretag och underleverantörer som levererar substanser och insatsvaror, vilka innovationsföretagen ingått avtal med.

Innovationsföretagen är framtidens livskraftiga företag

De ovan beskrivna innovationsföretagen kan ännu inte benämnas "livskraftiga" företag, som företagen som ska få ingå i de framförda krispaketen, men de har fantastiska och livsviktiga innovationer som vårt land investerat mycket resurser i – ungefär hälften av dem inom life science. Alla dessa utgör är bolag som ska vara med och säkerställa svensk export i framtiden. Dessa nya innovativa affärskoncept kommer att bidra på en global arena med nya lösningar för utvecklingsländer, och där bidra till en hållbar utveckling. De kan ge betydande samhällsförbättringar samt effektiviseringar och besparingar inom välfärdssektorn, liksom stärker människors välbefinnande och planetens fortlevnad.

Att rädda tillgångar i form av patent och andra immateriella tillgångar och att stödja fortsatt utveckling, för att bevara de värden som framförallt forskningen har lett till, handlar i grund och botten om att värna om och utveckla Sverige som kunskapsnation. Om vi inte kan rädda skyddsvärda innovationsföretag, behöver vi planera för hur vi kan rädda dess värdefulla patentportföljer genom att köpa upp konkursbon.

Innovationsstödet och –kapitalet

Innovationsstöd

Holdingbolagen och inkubatorer har i uppgift att arbeta i tidig fas vad gäller innovationsföretagens bildande och utveckling och har organisationer med relevant kompetens och processer. Vi tillsammans stöttar majoriteten av alla nya innovativa idéer och aktiebolag i landet och är de som företagare och forskare lutar sig mot när de tar sina första staplande steg och söker externt kapital. Sverige har flera topprankade³ inkubatorer i såväl Göteborg, som Luleå och Uppsala. Sverige har en väl utbyggd innovationsinfrastruktur, som vid sidan av holdingbolag och inkubatorer, utgörs av science parks och klustermiljöer. Vår kärnkompetens ligger i att agera katalysator och stötta befintliga verksamheter med att analysera och organisera sin egna innovationsförmåga, samt att proaktivt förnya sina affärsmodeller i takt med att omvärlden förändras. Sist men inte minst, har Sverige ett antal myndigheter som basar över detta fält, vilka av de mest aktiva är Vinnova, Almi, Tillväxtverket och Energimyndigheten, alla med olika uppdrag, inriktningar, samt kompetenser.

Marknadskompletterande innovationskapitalet

ALMI Invest gruppen, holdingbolagen och inkubatorernas såddkapitalbolag över hela landet utgör de första att investera ägarkapital och konvertibellån och verkar marknadskompletterande i lägen när inte det finns privat kapital. Vi utgör även medfinansierare till bidrag från Vinnova och lån från ALMI Företagspartner. I efterföljande finansieringsrundor saminvesterar vi normalt sett med privata eller andra offentliga investerare. Fast när de privata investerarna, som ovan nämnts, försvunnit från marknaden, kommer dessa offentliga aktörers kapital att vara den enda möjligheten att finansiera innovationsföretag med ägarkapital. Det är även högst troligt att investeringsbehoven ökar framgent, om fler kan komma att starta företag.

Emellertid är kapitalbasen hos dessa investerare inte anpassat till ett krisläge och kan komma att snabbt sina. Det finns inte tillgängligt kapital för en räddnings- och omställningsinsats, som krävs idag. Dessa aktörer står handfallna om de inte kan använda såväl det begränsade kapital som de har och om deras kapital inte fylls på för att kunna agera marknadskompletterande, vilket är viktigare än någonsin.

Använd befintlig infrastruktur för att nå ut

Med hjälp av ett anpassat statligt stöd kan vi innovationsaktörer ta ledningen i krishanteringen och omställningen av dessa innovationsföretag. Detta är en förutsättning för att den innovationspotential, som näringsliv och offentlig sektor har investerat i och utvecklat under en längre tid, ska ha en chans att överleva denna kris och komma såväl Sverige till del, som resten av världen.

³ Källa: UBI Global Index har topprankat fyra svenska inkubatorer i Göteborg, Luleå och Uppsala.

Det kan också få som effekt att investerare återvänder snabbare till innovationsföretagen, när det upplevs som tryggt att göra investeringar.

Vårt innovationsknow-how och erfarenhet utgör en avgörande förmåga för att skapa nya bärkraftiga innovationsföretag, nya jobbtillfällen, förnyelse av näringslivet och en rörlighet på arbetsmarknaden genom anställningar i innovationsföretag, vilket kan leda till att bevara kompetens i regionen, stärka utvecklingsmöjligheterna i befintliga företag och ge bättre förutsättningar för att starta nya företag. Rätt använt kan vi aktörer utgöra viktiga kulturbärare för framtidstro nu och under en lång tid framöver.

Vår roll och kapacitet att agera i ett marknadskompletterande läge tillsammans med andra stödaktörer, behövs således nu. Vi står redo, men behöver hjälp.

Samlade konsekvenser

Sammanfattningsvis vill vi förvarna för följande konsekvenser om vi inte tar oss an dessa utmaningar:

1. Utan vare sig privat riskkapital och relevanta krisåtgärder har innovationsföretagen inte möjlighet att bibehålla personal, anlita konsulter, fortsätta driva utveckling, tester eller betala patentkostnader. Håller detta på under en längre tid är risken stor att **Sverige, till följd av många konkurser bland innovationsföretag, tappar mark när det gäller innovationskraft.**
2. De produktbaserade innovationsföretagen, särskilt de noterade, kommer **göra investerare mer oenägna att investera** med neddragen personal, sviktande börsvärden och allmän osäkerhet samtidigt som de kliniska studierna eller andra tester inte genomförs, vilka är de värdehöjande stegen som dessa företag behöver.
3. Tjänstebolagen inom ex.vis life science sektorn är oerhört viktiga för att kunna utveckla attraktiva och växande life science företag. Utan den sektorn överlever inte heller producerande life science företag i Sverige. Det första man drar in på normalt sett vid kapitalbrist är externa kostnader som konsulter (inom Clinical Research Organisations, Chief Medical Officers, Regulatory, IPR, osv) vilket gör att många tjänstebolag kommer ha svårt att bibehålla sin personal och vi **kan riskera att tappa expertis.**
4. Innovationsföretag med säljbar produkt har svårt att nå fram till kunden och kunden håller hårt i plånboken, särskilt för obeprövade och okända leverantörer, vilket gör att försäljningssiffrorna gör halt i företagen. Även här blir konsekvensen att företagen permitterar personal för att överleva och då försäljningstappet är stort, men den **största konsekvensen är pga att patentskydden faller.** Dessa innovationsföretag behöver lösningar som hittills inte har presenterats.

En sista spaning

Mycket av de forskningsmedel som akademien beviljas kommer från avkastning från privata fonder. Då vi rusar med stormsteg mot en lågkonjunktur innebär det försämrade förutsättningarna för att hitta finansiering av högkvalitativ forskning inom universitetene. När avkastningen minskar minskar förutsättningarna för finansiering av excellent forskning. Detta kommer även drabba kvinnor då det finns data på att kvinnors andel av forskningsmedel är lägre än män. Detta behöver tas med i beräkningarna och staten kan komma att behöva ta ett större ansvar för forskningsfinansieringen inom akademien för att säkerställa att Sverige bibehåller sin position i världen då universiteten är våra innovationsmotorer. Om vi inte sår kan vi heller inte skörda.

Avslutning

Dessa stödåtgärder om sammanlagt ca 4 miljarder SEK kan utgöra en räddningsplanka och minska de negativa effekterna av Covid-19 samt ge svenska innovationsföretag och stödaktörer ett bra utgångsläge när allt detta är över för att kunna framtidssäkra processer och resultat.

Genom att regeringen skapar förutsättningar för innovationsföretagens överlevnad under denna kris och minskar de negativa effekterna av den rådande kapitalbristen, kommer såväl viktiga satsningar kunna fortsätta fortgå inom patent och tester, samt dessa värdehöjande steg kan leda till att det privata investeringskapitalet återvänder.

Föreningarna FUHS (holdingbolagen) och SISP (Swedish Incubators & Science Parks) kan samordna landets ekosystem med andra hubbar, miljöer och utvecklingscenter, vilka också stödjer innovationsföretag.

Sammanställt 2020-03-24 av,

Föreningen för universitets holdingbolag i Sverige, FUHS

Johan Lilliecreutz, ordförande
johan.lilliecreutz@liu.se

Klementina Österberg, verksamhetsstöd
klementina@ventures.gu.se

Swedish Incubators & Science Parks, SISP

Lena Miranda, ordförande
[lena.miranda@mjardevi.se](mailto:lana.miranda@mjardevi.se)

Johan Ödmark, vd
johan.odmark@sisp.se